

УДК 336.71

СУТНІСТЬ І ВИДИ ФІНАНСОВОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ БАНКІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Стаднійчук Роман Васильович,
аспірант
ДВНЗ «Університет банківської справи»

Анотація. Розкрито сутність фінансового оздоровлення банків, його роль у посиленні їхньої стійкості та виходу з кризових ситуацій. Обґрунтовано заходи, спрямовані на поліпшення фінансового стану банків. З'ясовано підходи до визначення поняття «фінансове оздоровлення» саме банківської установи, що трапляються в економічній літературі. Запропоновано трактувати фінансове оздоровлення банку в широкому і вузькому розумінні. У першому варіанті фінансове оздоровлення характеризується стабілізацією фінансового стану банку шляхом зміни його політики управління активами і пасивами банку. У другому варіанті фінансове оздоровлення — це стратегічне бачення, стратегічний комплекс заходів, спрямованих не тільки на усунення безпосередніх причин виникнення кризи на тій чи іншій стадії життєвого циклу банківської установи, а й на нейтралізацію чинників, які погіршують фінансово-економічний і господарський стан банку. Запропоновано під фінансовим оздоровленням банку розуміти поліпшення фінансово-економічних показників, збільшення ринкової вартості банківської установи, зростання рівня її капіталізації. Охарактеризовано три основні види фінансового оздоровлення банків, до яких віднесено профілактичне фінансове оздоровлення, фінансове оздоровлення в умовах кризи, посткризове фінансове оздоровлення. Розроблено основні заходи фінансового оздоровлення банку.

Ключові слова: банк, фінансове оздоровлення, профілактичне фінансове оздоровлення, фінансове оздоровлення в умовах кризи, посткризове фінансове оздоровлення.

Формул: 0; рис.: 1; табл.: 1; бібл.: 10.

ESSENCE AND TYPES OF FINANCIAL RECOVERY OF BANKS: THEORETICAL ASPECTS

Stadnnychuk Roman,
Ph. D. student
of SHEI «Banking University»

Abstract. The article reveals the essence of financial rehabilitation of banks, its role in strengthening their sustainability and emerging from crisis situations. The measures aimed at improving the financial status of banks are substantiated. The approaches to the definition of «financial healing» of the banking institution, which are found in the economic literature, are determined. It is proposed to treat the financial healing of the bank in a broad and narrow sense. In the first case, financial recovery is characterized by stabilization of the financial condition of the bank, caused by the structural elements of crisis phenomena, based on the application of financial management techniques and technologies by changing its policy of asset and liability management of the bank. In the second case, financial rehabilitation is a strategic vision, a strategic set of measures aimed not only at eliminating the immediate causes of the crisis at one stage or another of the life cycle of the banking institution, but also to neutralize the factors that worsen the financial, economic and economic conditions of the bank. Attention is paid to the legislative interpretation of the bank's financial rehabilitation — as the restoration of the bank's solvency and the bringing of financial indicators of its activities in line with the requirements of the National Bank of Ukraine. It is proposed to financially improve the bank to understand the improvement of financial and economic indicators, increase the market value of the banking institution, increase its level of capitalization. Three main types of financial rehabilitation of banks are described, including preventive financial rehabilitation, financial recovery in the conditions of the crisis, post-crisis financial rehabilitation. The basic measures of financial rehabilitation of the bank are developed.

Keywords: bank, financial rehabilitation, preventive financial rehabilitation, financial recovery in the conditions of the crisis, post-crisis financial rehabilitation.

Formulas: 0; fig.: 1; tabl.: 1; bibl.: 10.

СУЩНОСТЬ И ВИДЫ ФИНАНСОВОГО ОЗДОРОВЛЕНИЯ БАНКОВ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Стаднійчук Роман Васильевич,
аспірант
ГВУЗ «Університет банковского дела»

Аннотация. Раскрыта сущность финансового оздоровления банков, его роль в усилении их устойчивости и выхода из кризисных ситуаций. Обоснованы мероприятия, направленные на улучшение финансового состояния банков. Выяснено подходы к определению понятия «финансовое оздоровление» именно банковского учреждения, встречающихся в экономической литературе. Предложено под финансовым оздоровлением банка понимать улучшение финансово-экономических показателей, увеличение рыночной стоимости банковского учреждения, рост уровня ее капитализации. Охарактеризованы три основных вида финансового оздоровления банков, к которым отнесены профилактическое финансовое оздоровление, финансовое оздоровление в условиях кризиса, посткризисное финансовое оздоровление. Разработаны основные меры финансового оздоровления банка.

Ключевые слова: банк, финансовое оздоровление, профилактическое финансовое оздоровление, финансовое оздоровление в условиях кризиса, посткризисное финансовое оздоровление.

Формул.: 0; рис.: 1; табл.: 1; библи.: 10.

Вступ. Нестабільність банківської системи України і кризові явища в економіці призвели до масової збитковості та втрати ліквідності великою кількістю банківських установ країни, а в окремих випадках і до введення тимчасових адміністрацій, за результатами роботи яких в умовах застосування неефективних заходів із фінансового оздоровлення здійснювалась і ліквідація банків. Отже, фінансове оздоровлення в цьому разі відіграє ключову роль у посиленні стійкості та виходу з кризових ситуацій.

Головною метою реформи фінансового сектору України є забезпечення стабільності та стимулювання його розвитку. Важливе значення для відродження економіки країни має банківський сектор, який зазнав найбільшого негативного впливу фінансової кризи. Криза загострила в цій сфері проблеми, які виникли внаслідок неефективного кредитного аналізу під час швидкого зростання обсягів кредитування, а також потреби виконання зобов'язань за зовнішніми запозиченнями.

Попри численні задекларовані заходи щодо фінансового оздоровлення, банківський сектор України, як і раніше, характеризується погіршенням якості кредитного портфеля, падінням капіталізації, обмеженням доступу до ресурсів на зовнішньому ринку, зниженням довіри з боку населення, непрозорістю надання рефінансування комерційним банкам і їхньою недостатньою ліквідністю. Тому уточнимо сутність поняття «фінансове оздоровлення банку» для його чіткого трактування, систематизації заходів здійснення і вдосконалення інструментарію.

Таким чином, побудова ефективного банківського сектору держави потребує чіткого визначення проблем і з'ясування механізмів їх усунення. А важливим аспектом виживання і стабільності в будь-яких економічних умовах для всіх суб'єктів господарювання, у тому числі й банківських установ, є фінансове оздоровлення.

Аналіз досліджень і постановка завдання. Теоретичні і практичні аспекти фінансового оздоровлення банківських установ України у кризовий і посткризовий періоди досліджували О. Дзюблюк, О. Іщенко, В. Міщенко, В. Литвицький, А. Дроб'язок та інші вчені, які достатньо глибоко проаналізували основні причини і наслідки світової фінансової кризи і кризових явищ у банківському секторі. Теоретичним аспектам оздоровлення банків приділяли увагу вітчизняні вчені, зокрема у працях В. Міщенка, І. Вядрової, К. Раєв-

ського, О. Барановського розкриваються основні напрями оздоровлення банків шляхом їх реорганізації та реструктуризації. Водночас в їхніх працях основна увага зосереджувалася на проблематиці неплатоспроможних банків. З огляду на важливість питань недопущення неплатоспроможності банків питання щодо конкретних заходів фінансового оздоровлення банківських установ, особливо з урахуванням уроків сучасної кризи, потребують уточнення та подальшого вивчення.

Метою дослідження в рамках статті є теоретичне обґрунтування сутності фінансового оздоровлення банку і систематизація заходів, спрямованих на поліпшення його фінансового стану.

Результати дослідження. Дослідження проблем фінансового оздоровлення банків варто розпочати зі з'ясування термінології. Сьогодні в економічній літературі існують різні погляди вчених на трактування сутності фінансового оздоровлення. Проведений науковий аналіз поглядів учених щодо розкриття його сутності засвідчив термінологічну неузгодженість досліджуваного поняття, що ускладнює розроблення ефективних підходів до регулювання процесів фінансового оздоровлення банків.

Так, у переважній більшості вчені розглядають фінансове оздоровлення як процесуальні особливості процедури банкрутства, що, на наш погляд, містить вузьке розуміння цього поняття, оскільки зводить його лише до відновлення платоспроможності та погашення заборгованості перед кредиторами на дуже суворих умовах. Вважаємо, що під цим терміном слід розглядати значно ширше коло питань — поліпшення фінансово-економічних показників, збільшення ринкової вартості банківської установи, зростання рівня її капіталізації тощо.

Ще у 20-х роках ХХ століття відомий учений М. І. Туган-Барановський першим у світі розробив учення про фундаментальну закономірність циклічності економічної динаміки, у якому показав закономірність не тільки виникнення криз, а й їх подолання [1]. Під час свого дослідження вчений установив, що кон'юнктурний процес циклічного відтворення є хвилеподібним і реалізується як сукупність фаз піднесення і спаду, або «підвищувальної» і «знижувальної» хвиль, точкою перелому яких і виступає криза. Необхідність повернення суб'єкта господарювання в початок «підвищувальної» хвилі для продовження його життєдіяльності викликає потребу в проведенні

особливого комплексу заходів, у наш час іменованих фінансовим оздоровленням. Таким чином, фінансове оздоровлення є перехідним етапом у життєвому циклі суб'єкта господарювання при поверненні його зі стану спаду («знижувальної хвилі») у стан стабілізації і підйому («підвищувальну хвилю»).

Важливо з'ясувати підходи до визначення поняття «фінансове оздоровлення» саме банківської уста-

нови, яке дають науково-практичні джерела. У *табл.* наведено трактування сутності терміна «фінансове оздоровлення банку», що трапляються в економічній літературі. Отож, можна стверджувати, що тлумачення його сутності є неоднозначним, має багатоаспектну структуру, тому для його застосування спершу потрібно виробити нашу чітку позицію щодо тлумачення цієї дефініції.

Таблиця

Підходи науковців до розуміння економічної сутності поняття «фінансове оздоровлення банку»

Автор, джерело	Визначення економічної сутності фінансового оздоровлення банку
Банківська енциклопедія (С. Г. Арбузов, Ю. В. Колобов, В. І. Міценко, С. В. Науменкова [2])	Система заходів, спрямованих на покращання фінансового стану банку, структури активів, дохідності та рентабельності, достатності капіталу, а також на усунення порушень, що призвели до скрутного фінансового стану банку.
Закон України «Про банки і банківську діяльність» [3]	Відновлення платоспроможності банку та приведення фінансових показників його діяльності у відповідність із вимогами Національного банку України.
Дзюблюк О. В. [4]	Система непримусових та примусових заходів, спрямованих на збільшення обсягу капіталу до необхідного рівня протягом визначеного НБУ періоду з метою відновлення ліквідності й платоспроможності і усунення порушень, які призвели комерційний банк до збиткової діяльності або скрутного фінансового стану, а також наслідків цих порушень.
Васюренко О. В., Сидоренко О. М. [5]	Комплекс заходів, спрямованих на поліпшення фінансового стану банку (зокрема, забезпечення достатності капіталу, підвищення платоспроможності, ліквідності, дохідності, поліпшення структури активів та зобов'язань) та усунення порушень, причин та умов, що призвели до погіршення фінансового стану.
Воронова Л. К. [6]	Система заходів комерційного банку, спрямованих на покращання його фінансового стану, відновлення, ліквідності, платоспроможності, прибутковості, втрачених активів або доходів, виконання обов'язкових економічних нормативів, нормативів обов'язкового резервування тощо.
Осадчий І. А. [7]	Система заходів банку, що спрямовані на поліпшення його фінансового стану: ліквідності, платоспроможності, структури активів, дохідності та рентабельності, достатності капіталу, а також на усунення основних порушень, які призвели до погіршення фінансової стійкості банку.
Рамазанов С. К. [8]	Сукупність процедур, що здійснюються на добровільних засадах організацією-боржником і її кредиторами для врегулювання відносин через невиконання підприємством своїх зобов'язань.

На нашу думку, фінансове оздоровлення банку слід трактувати в широкому і вузькому розумінні. У першому варіанті фінансове оздоровлення характеризується стабілізацією фінансового стану банку, викликаного структурними елементами кризових явищ, на основі застосування фінансових управлінських технік і технологій шляхом зміни його політики управління активами і пасивами банку. У законодавстві України закріплене трактування фінансового оздоровлення банку — як відновлення платоспроможності банку і приведення фінансових показників його діяльності у відповідність до вимог Національного банку України.

У другому варіанті, фінансове оздоровлення — це стратегічне бачення, стратегічний комплекс заходів, спрямованих не тільки на усунення безпосередніх причин виникнення кризи на тій чи іншій стадії життєвого циклу банківської установи, а й на нейтралізацію чинників, які погіршують фінансово-економічний і господарський стан банку, тобто передбачає як оздоровлення, так і інші системні заходи фінансового менеджменту, такі як формування адекватного вимогам зовнішнього середовища ресурсного потенціалу і забезпечення постійної фінансової рівноваги банку, що, у свою чергу, слугує відмінними передумовами для зростання ринкової вартості банку в довгостроковому періоді. Отож, широке розуміння поняття «фінансове оздоровлення» передбачає трактування його як важ-

ливого інструменту антикризового управління в довгостроковій перспективі.

Отже, фінансове оздоровлення і у вузькому, і в широкому розумінні передбачає, перш за все, нейтралізацію негативних наслідків, досягнення фінансової рівноваги, яке може відрізнятися за своїми характеристиками і властивостями в рамках короткострокової і довгострокової перспективи.

Таким чином, під фінансовим оздоровленням банку слід розуміти систему (комплекс) заходів, які спрямовані передусім на попередження несприятливих явищ, а в разі їх настання — застосування спеціальних процедур для ліквідації негативних наслідків. Головною метою фінансового оздоровлення є досягнення довготривалої фінансової стабільності, адекватності капіталу та прибутковості.

Відновлення платоспроможності є кінцевою метою лише початкового етапу, що дозволяє не допустити розвиток ситуації банкрутства та ліквідації банківської установи. У стратегічній перспективі фінансове оздоровлення банку має бути спрямоване на оптимальне використання його потенційних можливостей щодо формування прибутку, а отже, на підтримку довгострокової фінансової рівноваги.

Водночас фінансова рівновага банку дуже мінлива в динаміці. Її зміна на будь-якому етапі розвитку банку визначається його реакцією на зміну зовнішніх і внутрішніх умов діяльності. Окремі з цих умов підси-

люють конкурентну позицію і ринкову вартість банку, інші, навпаки, викликають кризові явища в його фінансовому розвитку.

Об'єктивність вияву цих умов у динаміці визначає потребу постійної готовності керівників і менеджерів до можливого порушення фінансової рівноваги банківської установи на будь-якому етапі її економічного розвитку.

Для фінансового оздоровлення потрібне грамотне управління діяльністю банківської установи. Саме своєчасна оцінка, ефективне запобігання, а також ухвалення виважених та ефективних управлінських рішень виступає найважливішим засобом забезпечення умов виходу з кризи.

Зазвичай об'єктом фінансового оздоровлення виступає неспроможний суб'єкт господарювання — проблемний банк. Однак ми підтримуємо тих науковців, які стверджують, що заходи з фінансового оздоровлення слід застосовувати і до фінансово стійких банків. Отож, особлива роль у процесі здійснення банківської діяльності повинна відводитися періодичній діагностиці фінансового стану банку з метою раннього виявлення проблем та оцінці його потенціалу до подолання можливих стресових ситуацій і кризових явищ у майбутньому. Це дозволяє своєчасно вжити заходів з їх оздоровлення.

Виходячи з вищезазначеного, пропонуємо розрізняти такі три основні види фінансового оздоровлення банків:

— профілактичне фінансове оздоровлення (проводиться з метою запобігання фінансовій нестабільності банку в період кризових явищ в економіці, що передбачає систему профілактичних заходів на підставі проведених діагностичних заходів щодо фінансової стійкості банку чи стрес-тестувань);

— фінансове оздоровлення в умовах кризи, що передбачає стабілізацію нестійких станів банківської установи, виявлення та оцінку факторів впливу кризових явищ на діяльність банку, визначення його слабких і сильних сторін у таких умовах, пошук резервів і потенційних можливостей розвитку банку в подальшій перспективі;

— посткризове фінансове оздоровлення, так звана фінансова реабілітація банківської установи, що передбачає управління процесами виходу з кризи через мінімізацію втрат і втрачених можливостей під час виведення установи з кризи, розроблення стратегічної програми розвитку банку в посткризовий період на основі виявлених його резервів і потенційних можливостей розвитку, а також оперативне виявлення відхилень фактичних результатів реалізації програм оздоровлення від передбачених стратегічною програмою виходу з кризи та розроблення системи заходів щодо їх ліквідації.

Попри те, що криза, здебільшого, супроводжується важкими негативними наслідками, сьогодні її все частіше розглядають як шанс, поштовх до змін і виходу на якісно новий рівень, джерело колосального потенціалу для розвитку бізнесу.

Головною метою оздоровлення є відновлення рівноваги, досягнення довготривалої фінансової стабільності, адекватності капіталу і прибутковості, а також

забезпечення сприятливих умов для подальшого його успішного розвитку.

Отже, робота в рамках програми фінансового оздоровлення банку повинна включати такі три етапи: 1) виявлення фінансових труднощів; 2) визначення характеру і причин виникнення проблем і розроблення тактики з їх урегулювання; 3) застосування заходів фінансового оздоровлення.

Основними заходами фінансового оздоровлення банку можуть бути:

— фінансова допомога від акціонерів (учасників) банку або інших осіб, зокрема: додаткові внески засновників, додаткова емісія акцій, розміщення коштів на депозити на значний термін (не менше ніж рік) під невисокі відсотки — 1/2 (2/3) від облікової ставки НБУ, відмова від дивідендів, надання гарантій і поручительств тощо;

— зміна структури активів і пасивів банку: продаж частини активів, поліпшення якості кредитного портфеля, збільшення власних коштів, зниження питомої ваги короткострокових зобов'язань і підвищення довгострокових, зниження рівня ризику окремих операцій тощо;

— удосконалення організаційної структури та управління банком [9].

Як бачимо, фінансове оздоровлення банківської установи як процес представляє: по-перше, подолання проблем (і причин їх виникнення); по-друге, відновлення нормальної, стабільної роботи. Лише в разі потреби оздоровлення може містити компоненту реорганізації, зокрема зміну структури банку, форми власності, політики у сфері активних і пасивних операцій, капіталізації, управління ризиками тощо.

Фінансове оздоровлення може відбуватися або власними силами банку (з ініціативи власників і менеджерів), або за підтримки органу нагляду. Відмінності цих двох видів фінансового оздоровлення проявляються через ухвалення рішення про фінансове оздоровлення, узгодження його форм і методів, розроблення плану, формування джерел фінансування, змін у структурі власності, а ще залежно від часу здійснення, тривалості заходів, ступеня налагодженості системи управління тощо.

Відповідно до світової практики в Україні державна допомога проблемним банкам задля запобігання банкрутству або втрати платоспроможності може здійснюватися за такими напрямками:

- заходи з фінансового оздоровлення;
- реорганізація банку;
- введення в банк тимчасової адміністрації.

Однак державна допомога повинна надаватися тільки у виключних ситуаціях, адже банки є приватними комерційними установами, тому державне втручання в їхню діяльність повинно обмежуватися захистом вкладників і ситуаціями, коли існує небезпека значного збитку для всієї фінансової системи, що провокує потенційний ризик системної кризи. З огляду на викладене органи банківського нагляду можуть вживати пруденційні заходи впливу (*рис.*) на акціонерів, на керівництво, а також на політику і діяльність проблемних банків, спрямовані на їхнє фінансове оздоровлення [10].

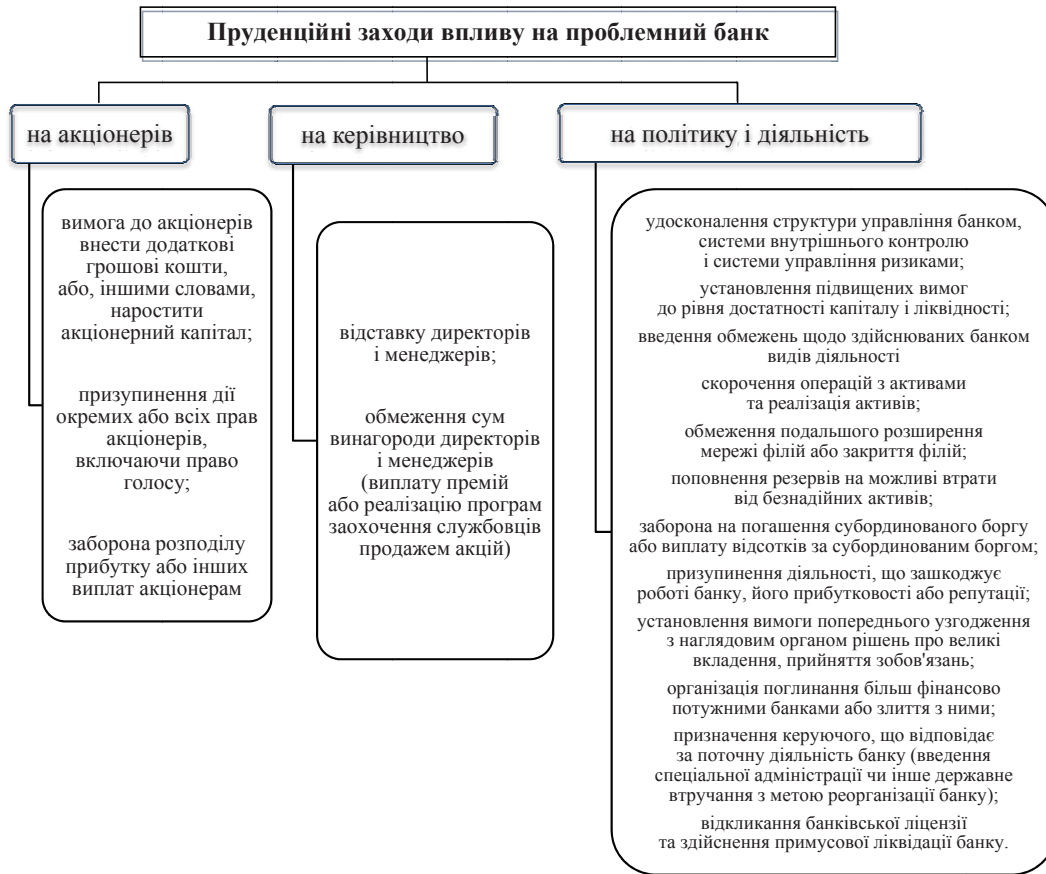

Рис. Пруденційні заходи впливу на акціонерів, керівництво і політику проблемних банків

Примітка. Розроблено автором.

Таким чином, стратегічний підхід до фінансового оздоровлення передбачає розроблення і реалізацію комплексу взаємопов'язаних завдань, їх досягнення у напрямках, що забезпечують насамкінець досягнення оптимального використання наявного потенціалу банківської установи.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок про те, що фінансове оздоровлення є успішним, коли за допомогою зовнішніх і внутрішніх фінансових джерел, проведення організаційних та інших заходів банк виходить із кризи і забезпечує свою

прибутковість та конкурентоспроможність у довгостроковому періоді. Висновки з фінансових криз 2008 року і подальших років головним чином стосуються можливих засобів запобігання потенційній фінансовій кризі. Основними засобами запобігання неплатоспроможності банків і можливій кризі є заходи зі зниження ризиків у банківській системі, девальютизація, консолідація інституцій банківського сектору і підвищення довіри до банків, що сприятиме посиленню фінансової стабільності всієї банківської системи та економічному зростанню загалом.

Список використаної літератури

1. Туган-Барановський М. І. Промислові кризи у сучасній Англії, їх причини і вплив на народне господарство / М. І. Туган-Барановський. — Санкт-Петербург, 1894. — 390 с.
2. Банківська енциклопедія / С. Г. Арбузов, Ю. В. Колобов, В. І. Міщенко, С. В. Науменкова. — Київ : Центр наукових досліджень Національного банку України ; «Знання», 2011. — 504 с.
3. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 5—6. — Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
4. Банківські операції : підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. О. В. Дзюблюка. — Тернопіль : вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2009. — 696 с.
5. Васюренко О. В. Банківський нагляд : підручник / О. В. Васюренко, О. М. Сидоренко. — Київ : Знання, 2011. — 502 с.
6. Словник фінансово-правових термінів / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Л. К. Воронової. — 2-ге вид., переробл. і доповн. — Київ : Алерта, 2011— 558 с.

7. Осадчий І. А. Напрями забезпечення фінансового оздоровлення банків / І. А. Осадчий // Бізнес Інформ : наук. журн. — 2014. — № 12 (443). — С. 400—404.
8. Рамазанов С. К. Методи антикризового управління : монографія / [С. К. Рамазанов, О. П. Степаненко, Л. А. Тимашова]. — Луганськ : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2004. — 192 с.
9. Вядрова І. М. Вдосконалення організації нагляду за діяльністю комерційних банків / І. М. Вядрова // Вісник Української академії банківської справи. — 2000. — № 2 (9). — С. 28—30.
10. Руководство для органов банковского надзора по работе со слабыми банками [Электронный ресурс] / Базельский комитет по банковскому надзору // Отчет Группы по работе со слабыми банками. — Базель, Швейцария. — 2002. — Март. — Режим доступа : <http://www.budgetrf.ru/Publications/Magazines/VestnikCBR/2002/vestnikcbr09082002/vestnikcbr09082002010.htm>.

References

1. Tuhan-Baranovskyi, M. I. (1894). *Promyslovi kryzy u suchasni Anhlii, yikh prychny i vplyv na narodne hospodarstvo [Industrial crises in modern England, their causes and influence on the national economy]*. St. Petersburg [in Ukrainian].
2. Arbuzov, S. G., Kolobov, Yu. V., Mishhenko, V. I., & Naumenkova, S. V. (2011). *Bankivska entsyklopediia [Banking encyclopedia]*. Kyiv: Tsentr naukovykh doslidzhen Natsionalnoho banku Ukrainy; «Znannia» [in Ukrainian].
3. Verkhovna Rada Ukrainy. (2001). Pro banky i bankivsku diialnist: Zakon Ukrainy vid 07.12.2000 № 2121-III (iz zminamy ta dopovnenniamy) [On Banks and Banking: Law of Ukraine dated December 12, 2000 No. 2121-III (with amendments and additions)]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy — Information from the Verkhovna Rada of Ukraine*, 5—6. Retrieved from <http://www.bank.gov.ua> [in Ukrainian].
4. Dziubliuk, O. V. (Eds.). (2009). *Bankivski operatsii [Banking operations]*. Ternopil: TNEU «Ekonomichna dumka» [in Ukrainian].
5. Vasiurenko, O. V., & Sydorenko, O. M. (2011). *Bankivskyi nahliad [Banking supervision]*. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
6. Voronova, L. K. (Eds.). (2011). *Slovyk finansovo-pravovykh terminiv [Dictionary of financial terms and legal terms]*. Kyiv: Alerta [in Ukrainian].
7. Osadchyi, I. A. (2014). Napriamy zabezpechennia finansovoho ozdorovlennia bankiv [Directions of providing financial recovery of banks]. *Biznes Inform — Business Inform*, 12, 400—404 [in Ukrainian].
8. Ramazanov, S. K., Stepanenko, O. P., & Timashova, L. A. (2004). *Metody antykrizovoho upravlinnia [Anti-crisis management methods]*. Luhansk: vyd-vo SNU im. V. Dalia [in Ukrainian].
9. Viadrova, I. M. (2000). Vdoskonalennia orhanizatsii nahliadu za diialnistiu komertsiiykh bankiv [Improvement in the organization of supervision over the activities of commercial banks]. *Visnyk Ukrainiskoi akademii bankivskoi spravy — Bulletin of the Ukrainian Academy of Banking*, 2, 28—30 [in Ukrainian].
10. Rukovodstvo dlya organov bankovskogo nadzoru po rabote so slabymi bankami. Bazel'skij komitet po bankovskomu nadzoru. Otchet Gruppy po rabote so slabymi bankami. Bazel', Shvejcarsiya, mart 2002 g. [Guide for banking supervisors on working with weak banks. Basel Committee on Banking Supervision. Report of the Group on working with weak banks. Basel, Switzerland]. (2002, March). [www.budgetrf.ru](http://www.budgetrf.ru/Publications/Magazines/VestnikCBR/2002/vestnikcbr09082002/vestnikcbr09082002010.htm). Retrieved from <http://www.budgetrf.ru/Publications/Magazines/VestnikCBR/2002/vestnikcbr09082002/vestnikcbr09082002010.htm> [in Russian].